

Տարեկան գինը 10 րուբլի և 1/2 տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի:
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ, 5 ԿՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը:
Մեր հասցեն՝ Тифлисе, редакция „Мшакъ“ Сергиевская ул., № 5.
Tiflis, Redaction „Mschak“
Խմբագրատան տեղեֆոն № 2—53:

ՄՇԱԿ

Խմբագրությունը բաց է առևտրական 10—3 (բացի կիրակի և սուս օրերից):
Յայտարարությունները ընդունվում են ամեն լուրով:
Յայտարարությունների համար վճարում են հարգանքները տարածագրին 20 կոպեկ:
Տպարանի տեղեֆոն № 67:

Կիրակի, դեկտեմբերի 23 ին, կեսօրվա ժամը 12 ին ներսերան դարձող Հին շինության ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՏՆՏ. ԵՒ ՏՆԱՅՆ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

Չբացվող և անարկան ընդունվում են:
1) Եկրամուտի հարցումը 1913 թ.: Ջեղուցի Ս. Բալասանյան
2) Վրացիական, գործարարական և անբարոյական պանթոն կարեւորություն: Ջեղ. Ծ. Միլին-Բախամանյան
3) Վրացիական զինուկների զորքանում: Ջեղուցի Ս. Բալասանյան
Նխանի կարգը են ներկայիս և կողմակի անանք, որպես հրահանգ 908. 2—2

ԱՅՍՕՐ, կիրակի, դեկտեմբերի 23 ին, առևտրական ժամը 11 ին
Կողմակի Հայոց Բարեգործական Ընկերության գաղտնիսով
նշանակված է
ՀԱՅ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ԿՈՎԿԱՍՏԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ ԾԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ
Օրակարգը:
1) Կարգադրված դեկտեմբերի Ընկերության պահանջ ֆոնդի մասին:
2) Ընկերության 1913 թ. նախաձեռնած գնումների մաս. 972. 1—1
3) Նոր սեփականության ընտրություն:

ՈՒՌՍԱԿԱՆ ՓՈՒԱԴԱՐՁ

ԱՊՍԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
Հիմնված 1913 թ. ՅԱՔՐԻՎԱՆՏՆԵՐԻ և ԳՈՐԾՍԻՍՏՆԵՐԻ կողմից:
ԲԱՏՆԵՎԸՆԱՐԱՆՈՎ ԱՅՐՈՂԱՍԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ 3.000.000 ԲՈՒՐ.
Ապահովագրական Միությունը Ռուսաստանում ամենալավ կատարում է՝
1) ԿՐԱԿԻ ԱՊՍԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ՓՈՒԱԿԱՆՆԵՐԻ, գործարանների, կապարանների և այլ շինությունների, պարտությունների և շարժական կապարանների:
2) ՀԱՆԱԲԱԿԱՆ ԱՊՍԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ՓՈՒԱԿԱՆՆԵՐԻ գրքերի գործարարության և գործարանների ամենալավ ծառայություններ և բանձրություններ:
3) ԿԱՌՈՒՑՈՒՄՆԵՐԻ ԿԱՎԱՐՈՒՄԻ ԱՍԿԱՆ ԱՆՆԱԿ ԶԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ և յարժարությունների:
Ըստ առաջին պահանջման ուղղակիում են՝ կանադայականները, պոլիսային պայմանները և ընդունված ապահովագրությունների ցուցակը:
ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ ԳՏՆՎՈՒՄ Է
Մոսկվայում, Ֆուրկասովսկի թեր. Ք. Կենչենսի.
ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՎԿԱՍՏԱՆ ԲԱՏԱՆՄՈՒՆԻԸ
Բաթումի, Գաբուալայի, Կարսի, Կարսի և Տերքի շրջաններին, Գանակի, Իոնիայի, Սասարուգորի, Չլբենդորի, Թիֆլիսի և Բազումի նահանգներին, Չարաբայի և Առաջին շրջաններ համար
ԳՏՆՎՈՒՄ Է
Թիֆլիսում, Սերգևսկայա լու., № 1, Մ. Միրզովա, Կազակսկոե Օդժեսնոե Սոցիալ. ներկայացուցչի՝ Ա. Ն. ՄԻՒՆՆԻ (Կ. Կ.) առ. 957. 3—3

ՆՈՐ-ՑԱՐԱՅ ԶԱՐԱՐ ՆՈՒՐ

Վրենայի «Պրոգրեսի Ինստիտուտի» կազմակերպող ԶԱՅՈՒՄՆԵՐՆԵՐԻ ՆՈՒՐՆԵՐԻ
Ա. Ն. Ի. Գ. Ռ. Ն. Ս. Տ. Պ.
Մ. Ս. Լ. Ր. Օ. Պ. Ր.
Գինը է 1 ր. 20 կ. Գինի «Պրոգրեսի» գրավանդանուցը՝ Մեծաբանական անոթի հրին 20% զեղի: առ. 974. 6—1

ՎԵՐՈՒԹԱԿԱՆ ԵՒ ՎԵՐՈՒԹԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԿՈՐ ՅԻՒԱՆՊԱՆՈՑ

Ընդունվում են 13, ուղեձև 4—21.
Ընդունվում են 13 կամացի և 13 ցերեխ, նյութական և վերահսկողական կողմից ունեցող ժամային (стационар) հիանալի (բացի վարակիչ և հոգեկան հիանալիներից), վարձարար գովելու պայմանով:
Ընդունվում են կանացի, ցերեխ և մանուկակամ հիանալիներ ունեցող կողմից հիանալիներ, ամեն օր՝ ցեր. ժամը 11-ից մինչև 12-ը:
Ընդունվում են պրոֆ. Մ. Ս. Սարգսյանի կողմից՝ վերահսկողական ունեցող հիանալիների վարձարար գովելու պայմանով, երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը յեր. ժամը 1—2-ը:
Հիանալիների բժշկություն
Ա. Ա. Սարգսյան, Մ. Ս. Վանաձոր, Վ. Ա. Չարաբայի, ի. Գ. Կարսի, Ա. Ա. Մոսկովսկի, Գ. Ս. Տեր-Ներսիսյան, Մ. Չ. Ուրբանյան, Ա. Ր. Փիշեր, Ս. Գ. Շահպաղյան Կոստանուսի պրոֆեսոր Մ. Ս. Սարգսյան:
(Կ. Կ.) առ. 797. 100—17

ՓՈՂՈՎՐԻՎԱՆ ՏՈՒՆ

ՉՈՐԲԱՆՈՒ ԱՆՈՒՆ
Պորթոգալի ներկայացուցող կազմակերպող ՀԱՅՈՒՄՆԵՐԻ ՆՈՒՐՆԵՐԻ
Այսօր, կիրակի, դեկտեմբերի 23-ին
ՀԱՅՈՑ ԿՐ. ԸՆԿ. ԹԱՏԵՐԱՍԵՐՆԵՐԻ ՆՈՒՐՆԵՐԻ
Մասնակցությունները դիմում են Վրենայի կազմակերպող կազմակերպության և անցողի երկու սեղոյն մեծ ընդունելություն գումարի:
Պարիզի աղբարներ
Միջոցառման 5 գործ. և 7 պատկ. թարգմ. ֆրանսերենից:
Մասնակցում են՝ առ. Չաքի, Մանուկան, Մարտին, Սամբու, Մարտին, Տեր-Ասաբեյան, պ. պ. Գալստյան, Գրիգորյան, Մուրադյան, Լազարյան, Մարտինյան, Մուրադյան, Յարո, Յինանյան Ս. Տեր-Ասաբեյան, Փրիլոման և որիշները:
Սկզբն է երկուշաբթի ժամը 8 1/2 ին: Հերթ. կարգադրությունը՝ պ. պ. Գրիգորյան և Սամարյան:

Концертный Залъ Артистическаго О-ва Сегодня послѣдняя ЛЕНЦИЯ въ Тифлисе

Бывшаго Товарища Председателя 1-ой Государственной Думы, ПРОФЕССОРА **Николая Андреевича ГРЕДЕСКУЛА „Роль Интеллигенціи въ Общественной жизни“**
Билеты отъ 10 до 2-хъ и отъ 5 до 7 въ швейцарской клуба Артистическаго О-ва и съ 7 вечера при вхоль въ залъ съ главнога подѣзда.
аռ. 976. 1—1

ՅԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՐՑ

Սուրբ և զսուրբ ԿՐՈՒՍՍՈՒՆԵՒԿԵՐՈՒԹՅԱՆ ԵՒ ՎԵՐՈՒԹԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԿՈՐ ՅԻՒԱՆՊԱՆՈՑ
Միջոցառման 5 գործ. և 7 պատկ. թարգմ. ֆրանսերենից:
Մասնակցում են՝ առ. Չաքի, Մանուկան, Մարտին, Սամբու, Մարտին, Տեր-Ասաբեյան, պ. պ. Գալստյան, Գրիգորյան, Մուրադյան, Լազարյան, Մարտինյան, Մուրադյան, Յարո, Յինանյան Ս. Տեր-Ասաբեյան, Փրիլոման և որիշները:
Սկզբն է երկուշաբթի ժամը 8 1/2 ին: Հերթ. կարգադրությունը՝ պ. պ. Գրիգորյան և Սամարյան:
Վեճակալու ամբ.
Պարիզի հայ դպրոցի պարտը կր համարի ձևը լինում է յայտնի իր խորին նրատարությունները առ Վրենայի հայ հասարակության համար, զոր առևտրային կազմակերպությունը կր համար շրջանի իր հայրը ծանր ձգտում էր մեջ, ուր անհրաժեշտ կր գտնուին այս պահուս:
Առաջիկա մոլորակի և թշնամից ցեղերու անգուծելուն համար մեջ, հայ ժողովուրդը, թիրախով մեջ, երկար ատեն է ի վեր անասունի շարժարանները կր կր՝ քրիստոնեական հասարակության և արևմտյան քաղաքակրթության համար իր ունեցած անգործելի յարմարի պատճառով: Իր դիրքագրի անհավանական րոպեներում, այդ ժողովուրդը իր աչքերը միշտ դարձնում է դեպի քրիստոնեայի Երազայի պետությունները, և մասնառաջին դեպի Ռուսիան, որուն պատմական պայմանները և Արևելքի քրիստոնեայի պայտանությունները:
Մեք միշտ երախտագրություններ կր յիշենք, թէ Ռուսիան է որ, Սան-Ստեփանովի դաշնագրին 16 թղ յօդուածով, առաջին անգամ Երազայի առջև դրաւ նահատարող թիրախային շարժարանի հարցը:
Մեր եղբայրները, թիրախային առաջին և կիրկիւր մեջ, այս պահուս կր գտնուին կացութեան մը մեջ, որ աշխարհի ողբեր է զան ինչ որ երկր յերայական թիրախային քրիստոնեաներուն կացությունները:
Եւ այդ կացությունը ալ աշխարհում հասարակույնը դառնալը, երբ Երազայի թիրախային մանկական գաղթողները որ դեպի Փոքր Ասիան կուղղուին՝ երբ մասնառաջին կեղծիքներու թիրախային վրայէջներուն մեջ, և երբ թիրախ ու իրար զինուորները պատերազմին յետոյ դառնան և Հայաստանի քրիստոնեաներէն հանն ըստկանեան քրիստոնեաներէն իրենց կրած պարտությանց վրէժը:
Գննի որ, շրջանի ըստկանեան պատերազմին, Երազայի թիրախային քրիստոնեաները պատերազմեան և պետությանց միջև ըստկանեան թիրախային պետական և երկրային թիրախային լինումը: Բարեխառն ըստկանեան պատերազմին յարմար լինող թիրախները կարգադրելու համար, կր մտածենք թէ արդար ու անարգասիրական պետի ըլլալ, որ Երազայի հարցը միևնույն անուն յիստորիական անունը հայկական հարցը, հարցերու ամենին ցաւազրիք, և տար անդ արդար ու վերջական լուծում մը:
Մենք կր դիմենք Բերլինի դաշնագրին ստորագրող ընդեր պետություններուն, բայց մասնառաջին կր հայցենք որևէ կառավարություն, որ համար նախաձեռնություն անել հայկական հարցը լուծելու: Սան-Ստեփանովի դաշնագրին 16-րդ յօդուածին և Բերլինի ինչպիսիք ուղղված է կր Դեկտեմբերին

Ինչի դաշնագրին 61-րդ յօդուածին հիման վրայ:
Մենք ամենխորին յարգանքով ձեր վանությունները ինչպիսի և հարգանք ծառայով՝ ի դիմաց Պարիզի հայ դպրոցին՝ Վաղարշապատ ա. ը. Քրիստոնեան Հոգևոր հովիւ Պարիզի և Բեյլիբոյի հայ դպրոցի նախագահները:
ԼՈՒՐԻ ԸՆԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ ՄԱՍՆ
Կ. Պոլսի մեր թղթակիցը դեկտեմբ. 9 ից գրում է մեզ հետևեալով:
Այսօր մասնառաջին հարցով իր ջոկը կրչոք ներքին գործերու միջնային թղթակիցի նախկին պարտարար Մարտին արքեպիսկոպոս Օրմանեանը, վաճառական Պատրիկ Վրայիսիանը, Մերաստարի նախկին երեսօրիցի զոք. Տարապետան և Ստեփանի խմբագրային Տիրան Քեչիկյանը:
Ներկայացուցողը կհարցն յետոյ ժամը 4 ին Բ. Իրուս հասան և առ շնորհուրեանց վարչապետ Բեյլիբոյի Վրայիսիանը, որ հասարակ է էր նաև ներքին կրթական, երկրային և արտաքին գործերու միջնայինը:
Բեյլիբոյի-Վրայիսիանը մասնառաջին յարգական ընդունելություն մը ըրաւ Օրմանեան արքեպիսկոպոսին, որուն ինքն արդեն առաջուց մասնառաջին ունէր պարտարարության շրջանին:
Բեյլիբոյի-Վրայիսիանը պարզեց հրաւերին շարժանքը. որ էր ստանալ իրենց կարծիքը Հայաստանի մեջ գործադրուին որոշուած բարեարդական ծրարագրի մը, զոր կարգաց ներքին գործերու միջնայինը:
Այդ ծրագիրը կր բաղկանայ 24 յօդուածներէ և տպագրուած յանձնուեցաւ հրատարակներուն:
Այդ ծրագրի հիմանկան կէտերը մեք առջ կր բերենք «Մշակի» հետեւեալ համարումը:
Կ. Պոլսից հիտարում են, որ կա յացաւ միջնային թիրախային արտակարգ նիստը Հայաստանի բարեարդական գումերի խնդրի անխնայ Հայկական վրայէջների նահանգայիններին հարց ուղարկվեց, թէ ինչպիսի միջոցներ կարելի է ձեռք առնել անյայտը:
Բեյլիբոյի-Վրայիսիանը և կ. Պոլսում ստացված տեղեկությունների համաձայն, զոր թիրախ պատմական է, Ամենաբարե կոտորածներ են Վանի և հանգրայն իրակները իրախտուած և կոտորածները Հայրենի պայտարարության համար դիմեցին որևէ հրաւերները Կենտրոնական կառավարության կարգադրությունները վերջը կը կոտորածին միտում են ձայն բարձրառոյ յանայայտի:

Փորձեցիք «Մ. Ա. Ն. Ն.»
15 հատը 6 կոպեկ:
Ժխախտազորմարան
Մ Ի Ր
(Կ. Կ. Ռ.) առ. 336. 60—5

Ք. Մ. Ա. Ն. Ն. Ն. Ն.
25 հատը 10 կոպեկ:
Ժխախտազորմարան
Մ Ի Ր
(Կ. Կ. Ռ.) առ. 336. 60—5

Ք. Մ. Ա. Ն. Ն. Ն. Ն.
25 հատը 10 կոպեկ:
Ժխախտազորմարան
Մ Ի Ր
(Կ. Կ. Ռ.) առ. 336. 60—5

